

Eurole üleminek Eestis

**Swedbanki makromajanduse teemaline kliendiseminar, Tallinn
13. mai, 2010. a.**

**Tanel Ross
Rahandusministeeriumi asekantsler**



Ettekande teemad:

- Euro kasutuselevõtu eeldused ja protsess
- Eesti eurole ülemineku korraldus
- Euro kasutuselevõtu põhimõtted
- Eurole ülemineku praktilised aspektid

1. Euro kasutuselevõtu eeldused ja protsess

Maastrichti kriteeriumite täitmine - euroalaga ühinemise eeldus

Vahetuskurss: kroon peab olema euro suhtes fikseeritud vähemalt kaks aastat

1 EUR = 15,6466 EEK alates 1992. a.

Hinnastabiilsus: Eesti viimase 12 kuu keskmine inflatsioonimäär peab olema madalam, kui 1% (kolme kõige madalama inflatsiooniga ELi liikmesriigi keskmine pluss 1,5)

Eesti 12 kuu keskmine inflatsioon 2010. a. märtsis oli 0,7%.

Kriteeriumi täitmine on jätkusuutlik ehk Eesti tarbijahinna harmoneeritud indeks THI kasv jääb euroala referentsväärtusest madalamaks ka aastatel 2010-2011.

Maastrichti kriteeriumite täitmine - euroalaga ühinemise eeldus

Riigi eelarve jätkusuutlikkus: riigi eelarve puudujääk peab olema väiksem kui 3% SKPst ja riigi koguvõlg väiksem kui 60% SKPst

2009. a. eelarvepuudujääk 1,7% SKPst ja riigivõlg 7,2% SKPst.

Eesti konvergentsiprogrammi eesmärk eelarve ülejääk 2013. a.

Intressimäär: krooni pikaajaliste võlakirjade intressimäär peab olema alla 6% (kõige madalama inflatsiooniga riikide intressimäär pluss 2)

Tugeva eelarvepoliitika tõttu puudub Eestil vähemalt 10-aastane riigi kroonivõlakiri, kuid majandusolukorra ja finantsturgude üldhinnangu kohaselt täidab Eesti intressimäära kriteeriumi.

Eurole ülemineku otsustusprotsess

12. mail avaldati Euroopa Komisjoni lähenemisaruanne.

Euroopa Komisjoni soovitus ELi Ministrite Nõukogule: Eesti võtab kasutusele euro 1. jaanuaril 2011.a.

Komisjon valmistab ette vajalikud Euroopa Liidu õigusaktid: ELi ministrite nõukogu otsuse Eesti erandi kaotamisest (*abrogation of the derogation*) ja määruse euro kasutuselevõttust

Euroopa Keskpank avaldab oma analüütilise lähenemisaruannde, mis saadetakse Nõukogule koos Euroopa Komisjoni soovitusega.

Arutelud Euroopa Liidu ministrite nõukogus

7. juunil avaldavad oma soovituse euroala riikide ministrid e. eurogrupp (uus protseduur vastavalt Lissaboni lepingule).

8. juunil arutavad Komisjoni soovitust ELi kõigi liikmesriikide rahandusministrid (ECOFIN).

17.- 18. juunil arutavad Komisjoni soovitust ELi kõigi liikmesriikide valitsusjuhid (Ülemkogu),

Eurole ülemineku otsustusprotsess

13. juulil lõppotsused Euroopa Liidu ministrite nõukogus.

Otsus Eesti erandi kaotamisest ja määrus euro kasutuselevõttust – kõigi 27 liikmesriigi ministrid.

Ametliku üleminekukursi (1 EUR = 15,6466 EEK) kinnitavad euroala liikmesriikide ministrid ja Eesti minister Euroopa Komisjoni ettepaneku alusel.

* * *

Europarlament avaldab oma arvamuse juunis, enne Ülemkogu arutelu.

2. Eesti eurole ülemineku korraldus

Asjatundjate komisjon

Eesti eurole ülemineku tehnilisi ettevalmistusi kooskõlastab RMi juures asuv asjatundjate komisjon (ATK) alates 2005. a.

ATK tööd juhib rahandusministeeriumi kantsler Tea Varrak.

Esindatud RM, MKM, SiM, JM, VM, RK ja Eesti Pank.

Ülejäänud ministeeriumid ja riigiasutused ATK töögruppides vastavalt vajadusele.

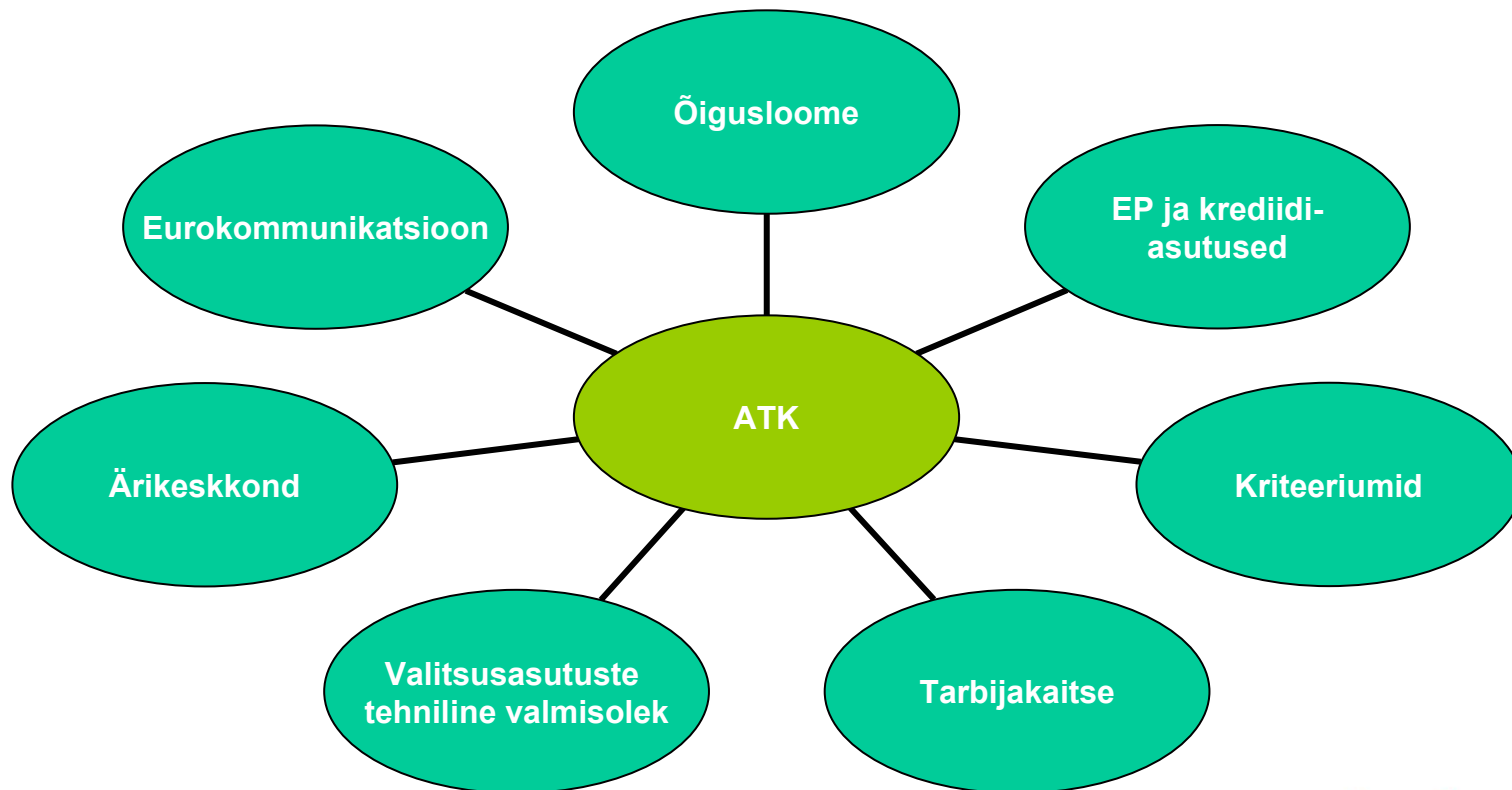
ATK on moodustanud põhivaldkondades seitse töögruppi

Eesti Panga ja krediidasutuste vaheline töögrupp, ärikeskkonna, valitsusasutuste tehnilise valmisoleku, tarbijakaitse, õigusloome, kommunikatsiooni ning kriteeriumide täitmise seire ja arvestuse töögrupp.

Euro kasutuselevõtu riiklikud ettevalmistused on täielikult kajastatud Eesti eurole ülemineku plaanis (nn. europlaanis).

Valitsus on kabinetiotsusega 22. aprillil heaks kiitnud europlaani 8. versiooni.

Eurole ülemineku ettevalmistuste organisatsioon



Olulised ülesanded töögruppides

Õigusloome ja ärikeskkonna töögrupid (RM)

Õiguslik raamistik (seadusandlus) ja äri sektorit puudutavad küsimused.

€ kasutusele võtmise seadus, äriseadustiku ja riigilõivu seaduse muutmise seadused, tulekul veel valitsuse määrused, ministri määrused.

Eesti Panga ja krediitiasutuste töögrupp (Eesti Pank)

Rahavahetuse korraldus ning makse- ja arveldussüsteemid.

Valitsusasutuste tehnilise valmisoleku töögrupp (RM)

Kogu avaliku sektori (valitsus, KOVd) valmisoleku koordineerimine, sh. arvestus- ja infosüsteemid.

Tarbijakaitse töögrupp (MKM)

Hinnaseire, paralleelhindade näitamine, ausa hinnakujunduse hea tava.

Kommunikatsiooni töögrupp (RM)

Teavitustegevuste planeerimine, kooskõlastamine ja rakendamine, sh. lai avalikkus ja partnerlus katusorganisatsioonidega.

Koostöö ettevõtjate ja ühiskonnaga

Euroveeb (euro.eesti.ee) kui riigipoolse infojagamise keskus

Euroveebi eesmärk on koondada ja kättesaadavaks teha kogu euro kasutuselevõttu puudutav teave.

Ümarlaud ettevõtjate katusorganisatsioonidega ATK egiidi all (igakuiselt)

Ettevõtlust puudutavate küsimuste tõstatamine, lahendusvariantide otsimine ja regulaarne infovahetus

Regulaarsed meediabriifingud

Ajakirjanduse regulaarne informeerimine euro kasutuselevõtu olukorrast ja põhiküsimustest.

Ülioluline kanal – ettevõtete, ettevõtlusorganisatsioonide, KOVide jm. infopäevad, teabelehed jms.

Kodanikuühiskonna tähtsamaid infoallikaid – võrgustikud jne. Riiklikult püüame tagada info võimalikult hõlpsa kättesaadavuse ja esinejad kõigile üritustele.

Eurokommunikatsioon

Avaliku suhtluse eesmärk:

Kommunikatsioonistrateegia - Eesti avalikkuse piisava informeeritus eurole üleminekuga kaasnevatest mõjudest ja praktilistest muudatustest.

Strateegia on kahetasandiline: laiem teavituse ning sihtgruppide täpsem informeerimine:

Euroveeb

Terviklik avaliku teavituse kampaania alates k.a. augustist (kõik avalikud infokanalid).

Otsepostitus – elanikkonna ja ettevõtjate brošüürid.

Massimeedia.

KOVde, ettevõtlus- ja tarbijaorganisatsioonide võrgustikud.

3. Euro kasutuselevõtu põhimõtted

(Õiguslik) järjepidevus

Euro kasutuselevõtt ei mõjuta lepingute ja muude juriidiliste dokumentide (k.a. õigusnormid, haldusaktid jne) järjepidevust.

Euro kasutuselevõtt ei muuda ühegi juriidilise dokumendi tingimusi, ega vabasta võetud kohustuste täitmisest.

Kroonides sõlmitud lepingute puhul arvestatakse rahalised väärtused eurodesse, kasutades üleminekukurssi ja ametlikke ümardamisreegleid.

Ettemakse tasumist tõendavad dokumendid, millele on peale märgitud kehtivusaeg (sh. ettemaksukaardid, kinkekaardid, piletid), kehtivad vastavalt märgitud tähtajale.

Õigusallikad

- Euro kasutusele võtmise seadus (22.04.2010)
- Äriseadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus (22.04.2010)
- Riigilõivuseadus (22.04.2010)
- Raamatupidamise Toimkonna juhend (eelnõu)
- Nõukogu määrus 1103/97/EÜ
- Nõukogu määrus 974/98/EÜ

Euro kasutuselevõtu põhimõtted

- *Euro kasutuselevõtt kontorahas toimub kohese järsu üleminekuna (“big bang”), st üleminekuperioodi ei ole*
- *01.01.2011 algab kahepäädalane sularaha paralleelkäibe periood:*



- ▶ Võrdses õiguslikus staatuses on nii eurode kui kroonide pangatähed ja mündid (piirangud müntide vastuvõtmisele seaduses)
- ▶ Pärast paralleelkäibe perioodi on euro ainsaks seaduslikuks maksevahendiks Eestis

Euro kasutuselevõtu põhimõtted

Eurole kasutuselevõtt on rahavahetus e. käibevahendi vahetus, mitte rahareform!

Üleminekukurss - kroonid vahetatakse eurodeks **Eesti Panga ametliku keskkursiga** (1 EUR=15,6466 EEK).

Hoiused – 01.01.2011 vahetatakse pangakontodel olevad kroonihoiused **automaatselt ja teenustasuta eurodeks**. Kõik pangakontodel olevad summad säilitavad oma väärtuse eurodes täpselt samasugusena, nagu nad olid kroonides.

Pangaülekanded ja kaardimaksed - muutuvad europõhiseks alates 01.01.2011, ilma üleminekuperioodita

Euro kasutuselevõtu põhimõtted

Krooni sularaha kogutakse käibelt ja euro sularaha lastakse avalikku ringlusesse (i) sularahaautomaatide kaudu, (ii) pangakontoritest, (iii) kaupluste ja teenindusasutuste kaudu.

Sularaha vahetus – pangad

- (i) müüvad üks kuu enne 01.01.2011 euro pangatähti üleminekukursiga ja teenustasuta;
- (ii) vahetavad kuus kuud pärast 01.01.2011 kroone eurodeks ametliku keskkursiga ja teenustasuta (seadusest tulenev kohustus);
- (iii) vahetavad seejärel veel kuus kuud piiratud kontorivõrguga kroone eurodeks ametliku keskkursiga ja teenustasuta

Euro kasutuselevõtu põhimõtted

Sularahaautomaatides - asendatakse kroonid eurodega 24 tunni jooksul, kõige hiljemalt 48 tunni jooksul.

Üleminekuperioodil (kaks nädalat) on ATMides praeguse europlaani kohaselt 10 ja 50 eurosed pangatähed, seejärel iga panga enda otsustada.

Euromüntide stardikomplekt – Eesti Panga vastava otsuse langetamisel on võimalik, et elanikel on võimalik osta enne 01.01.2011 ca 200 krooni väärtuses euromüntide stardikomplekte

Eesti Pank tagab krooni sularaha eurodeks vahetamise keskkursiga ja teenustasuta tähtajatult.

4. Eurole ülemineku praktilised aspektid

Sularaha jaotamine

- **Eurode eeljaotus Eesti Pangast pankadele toimub 4 kuu jooksul enne €-päeva**
- **Pangad võivad kaas-eeljaotada eurosid oma suurematele klientidele 4 kuu jooksul enne €-päeva**
- **Lihtsustatud kaaseeljaotus väikeettevõtetele.** Kuni 5 päeva enne €-päeva nii euromünne kui ka euro pangatähti summas kuni 10 000 eurot. Lihtsustatud kaaseeljaotuse kord kehtib ettevõtetele, milles töötab kuni 10 inimest ja mille aastane käive ei ületa 2 miljon eurot.



Sularaha jaotamine

2010. .a lõpukuudel toimub **müntide kogumise ja sularaha hoiustamise kampaania**

Eesti Pangal on 2010 aasta jooksul plaanis läbi viia rida sularahakäitlejate koolitusi.

Esimeses jaos osalevad krediidasutuste ja suuretevõtete esindajad, kes oma ettevõtetes teavet edasi jagavad.

Teises jaos koolitatakse viieteistkümnes maakonnakeskuses laiemat sularahakäitlejate ringi euro rahade turvamärkidest ja võltsingute äratundmisest ning juhistest võltsingukahtlustuse korral käitumisest.

Kolmandas jaos jagatakse teavet euro turvamärkide kohta laiale avalikkusele massimeedia, brošüüride, reklaami, otsepostituse, näituste ja muude euroraha projektide vahendusel.

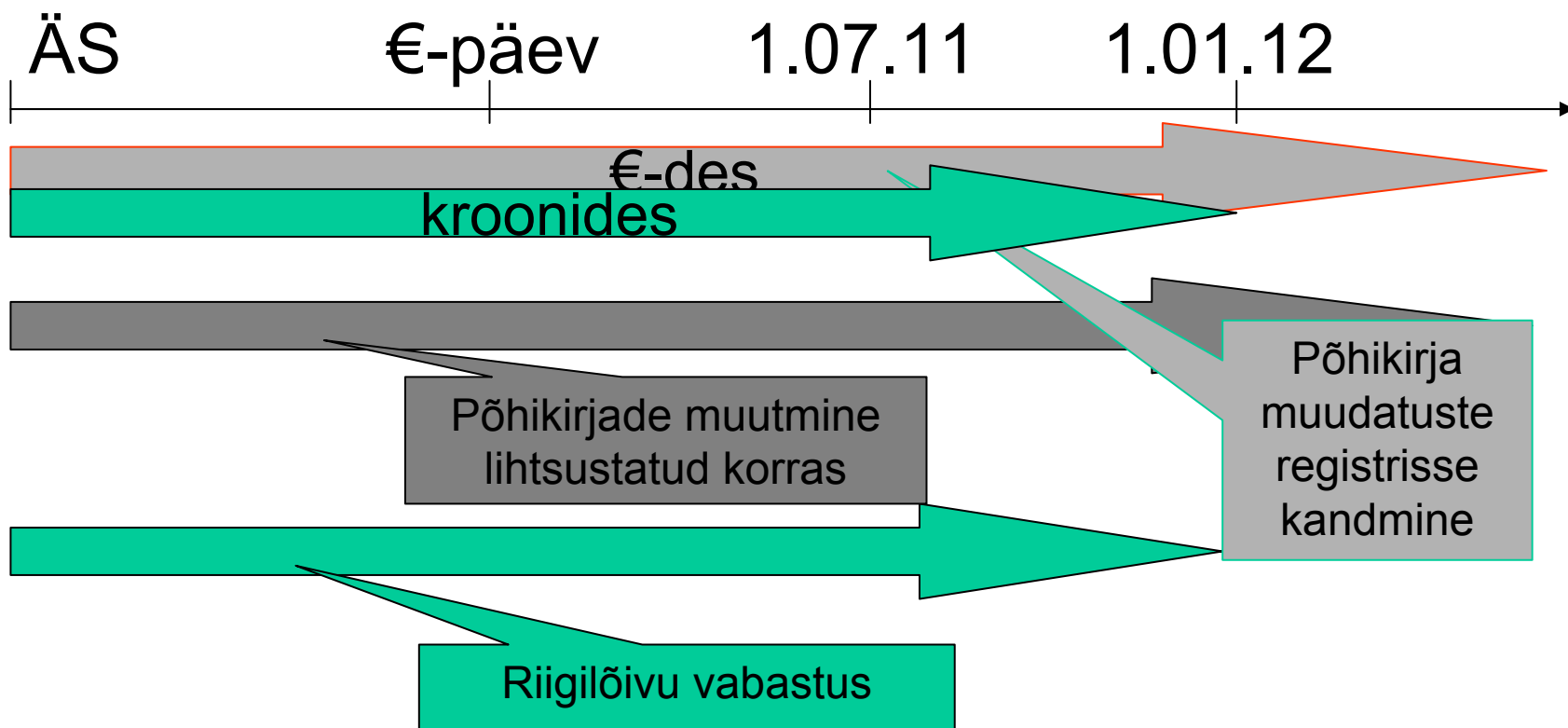


Eurole üleminek ärisektoris



- **Raamatupidamises järsk üleminek**
 - ▶ Eurodes esitatakse kõik aruanded perioodide kohta, mis lõppevad €-päeval või hiljem
- **Minimaalsed aktsia- ja osakapitali suurused** vastavalt 25 000 ja 2500 eurot (Äriseadustik);
 - ▶ aktsia minimaalne nimiväärtus 10 (euro)senti
- **Investeeringisfondide seaduse** muudatused (osakute nimiväärtuste küsimused)
- **Põhikirjad** - võimaldatakse viia europõhiseks alates 6 kuud enne 01.01.2011 (Äriseadustiku muutused)

Põhikirjade muutmine



Raamatupidamine

- Valuutakursside ümberarvestamisest ja ümardamisest tekkinud väheolulisi vahesid võib arvestada ja aruannetes kajastada lihtsustatud viisil. Aktsia- või osakapitali suurendamise või vähendamise korral kajastatakse tekkinud vahet kirjel eelmiste perioodide jaotamata kasum.
- Eurodes esitatakse kõik aruanded perioodide kohta, mis lõppevad 01.01.2011 või hiljem
- Lisainfo www.easb.ee



Maksundus

Uued maksumäärad on toodud euroseaduses
Riigilõivuseadus muudetakse eraldi

MTA-le edastatav rahalist väärtust kajastav info väljendatakse vastaval perioodil käibel olnud rahas – s.t 01.01.2011 eelneva perioodi kohta edastatav info märgitakse kroonides.

Aruandlus ja arveldused MTA-ga, s.t deklaratsioonide (käibedeklaratsioonid, tolli-deklaratsioonid, jms) esitamine (sh arvutuskäik) ja parandamine (sh ümberarvestused) toimub maksustamisperioodil käibel olnud valuutas.

Arvestuskäik tehakse kroonides ning tagastamisele / tasumisele kuuluv summa arvestatakse eurodesse vastavalt üldistele konverteerimisreeglitele.

IT-süsteemide kontrollnimekiri

- Kas valuutakoode saab üheselt mõistetavalt kindlaks määrata? Milliseid süsteeme tuleb kohandada?
- Kas praegused süsteemid on võimelised töötama rohkem kui ühe vääringuga?
- Kas euro kasutuselevõtmisel saab krooni täielikult euroga asendada, näiteks muutes väljade sisu või peab sisestama vääringu kohta lisaväljad?
- Kas üleminek eurole mõjutab mingit riistvara, näiteks kassaaparaate ja maksetermineale?
- Kas kasutusel on liidesed, mis ühendavad eri süsteeme? Kas vastastikuse sidumise tõttu peab kõikides süsteemides eurole üle minema samal ajal või saab kohandusi teha sammhaaval?
- Kui IT-süsteemid on seotud partnerite IT-süsteemidega, siis kas need ühilduvad ka pärast eurole üleminekut?
- Vastuste leidmiseks soovitame pöörduda IT-süsteemi tarnijate või IT-spetsialistide poole, maksesüsteemide puhul krediidasutuse poole, samuti võib olla vajalik konsulteerida äripartneritega.

Ümardamisreegel

- Eurole üleminek iseenesest **ei too endaga kaasa hindade tõusu**, sest üleminek toimub senise vahetuskursi alusel ning kõik hinnad tuleb kroonidest eurodesse ümber arvestada lähtuvalt ümardamisreeglist.
- EL Nõukogu määruses sätestatud **ümardamisreegli** kohaselt tuleb kroonid eurodesse ümber arvestada 1 sendi täpsusega, arvestades jagamistehte kolmandat kohta pärast koma.
 - Näiteks: **264,50 krooni → €?**
264,50 krooni : 15,6466 = 16,90463104
Seejärel ümardus: kui kolmas koht 4 või väiksem, siis väärtus allpoole
Tulemus: **16,90 €**
NB! Ei kehti tariifide jm. puhul, kus komakohtade arv peab olema piisav hinnatõusu vältimiseks (elektriarved jm.)

Paralleelhinna

Uute hindadega harjumiseks tuleb 6 kuud enne ja 6 kuud pärast 01.01.2011 avaldada hinnad müügikohas käsitsi või trükitehniliselt kroonides ja eurodes.

Üldpõhimõtted on järgmised:

(i) hind peab olema avaldatud tarbijale üheselt arusaadavalt, kergesti märgatavalt ja selgelt loetavalt;

(ii) kauba või teenuse hind tuleb kahes vääringus avaldada müügikohas ja mujal, kus hinna esitamist nõutakse;

(iii) hinnasildid: krooni- ja eurohind on esitatud enam-vähem ühe suurusega ja on kergelt märgatav. Sellisel juhul ei oleks vaja kohe pärast €-päeva silte muuta.

Kehtib ka veebikaubanduses, kus on erinevaid võimalusi: vähemalt lõppsumma peab olema kahes vääringus või eurodesse teisendamine näit. kalkulaatori abil.

Kahes vääringus hindade avaldamise juhendiga saab tutvuda tarbijakaitseameti veebilehel www.tka.riik.ee ja kaupmeeste liidu veebilehel www.kaupmeesteliit.ee.

Tarbijakaitse ja hinnatõusu vältimine

- Samuti alustatakse augustis **ausa hinna kujundamise kampaaniaga**. Erialaliitudel, kaupmeestel ja teenustepakkujatel on võimalik liituda hea tava leppega. Leppe tekst on hetkel Kaubandus-Tööstuskoja eestvedamisel valmimas.
- Tarbijakaitseamet teostab enne €-päeva järjepidevalt (korra kuus) **hinnavaatlusi** enamtarbitavate toidukaupade, peamiste esmatarbekaupade ja enamkasutatavate teenuste osas ja teavitab vaatluste tulemustest avalikkust. Vaatlusi jätkatakse vähemalt pool aastat pärast €-päeva.

Euro ei tingi hindade tõusu



- Tänaste euroriikide kogemus näitab, et eurole ülemineku ühekordne mõju hindadele oli 0,1-0,3%, seejärel toimus stabiliseerumine
- Kõige tuntavam oli hinnatõus restoranides ja kohvikutes, juuksurisalongides jm kohalikule turule mõeldud teenuste pakkumises (seotud ka tavapärase hindade korrigeerimisega)
- Peamised otsesed kulud on seotud nn hinnasiltide asendamisega ja IT-muudatustega

Euro kasulikkus majandusele

- Üleüldised mõjud:
 - Kindlam finantskeskkond, usalduse suurenemine välisinvestorite silmis, lihtsamad majandussuhted paljude EL riikidega.
- Suurem välisinvesteeringute sissevool.
- Tehingukulude langus:
 - Eesti Panga hinnangul teiste riikide kogemuse põhjal kokkuhoid kuni 0,2% SKPst.
- Euroalasisese kaubanduse kasv:
 - Euroopa Keskpanga hinnangul käibekasv 5–10%, IMFi hinnangul koguni 10–70%.
- **Kiirem majanduskasv:**
 - IMFi hinnangul võib € kasutuselevõtmine suurendada SKPd 20 aasta jooksul 3–20% võrra – keskmiselt 0,15–1% täiendavat majanduskasvu aastas.

TERE
euro



Täna tähelepanu eest!

[Vaata euro.eesti.ee](http://euro.eesti.ee)



Rahandusministeerium